

***SPRAWOZDANIE Z MONITOROWANIA WDRAŻANIA
REKOMENDACJI Z BADAŃ EWALUACYJNYCH
PROWADZONYCH DLA RPO WK-P 2014-2020
ZA 2020 ROK***

Termin monitorowania styczeń/marzec 2021 r.

**OPRACOWANIE:
BIURO EWALUACJI
WYDZIAŁ ANALIZ I EWALUACJI
DEPARTAMENT FUNDUSZY EUROPEJSKICH**

Spis treści

1.	WSTĘP	3
2.	MONITOROWANIE WDRAŻANYCH REKOMENDACJI WG STANU NA 31.03.2021 R.....	4
3.	ZMIANY WPROWADZONE PRZEZ JEDNOSTKĘ EWALUACYJNĄ DO TABELI 1.....	16
4.	PODSUMOWANIE.....	18

1. Wstęp

W ramach Systemu Wdrażania Rekomendacji IZ RPO WK-P ma obowiązek, do 31 marca każdego roku, przeprowadzić proces monitorowania wszystkich rekomendacji będących produktami badań ewaluacyjnych przeprowadzanych dla RPO WK-P 2014-2020. Proces ten odbywa się co roku i wynika z zapisów *Wytycznych w zakresie ewaluacji polityki spójności 2014-2020* oraz Instrukcji Wykonawczej (rozdział 1.3.3 Monitorowanie wdrażania rekomendacji ewaluacyjnych). Obowiązek monitorowania nie dotyczy rekomendacji horyzontalnych i pozasystemowych, za które odpowiada Krajowa Jednostka Ewaluacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za przeprowadzenie procesu monitorowania wdrażania rekomendacji jest Jednostka Ewaluacyjna - Biuro Ewaluacji Wydziału Analiz i Ewaluacji w Departamencie Funduszy Europejskich, której obowiązkiem jest również aktualizacja rekomendacji umieszczonych w bazie SWR, administrowanej przez KJE. Na potrzeby Biura Ewaluacji dla wewnętrznego monitorowania wdrażania rekomendacji stworzona została dodatkowa baza rekomendacji z badań ewaluacyjnych, która również jest na bieżąco poddawana aktualizacji. Ponadto wszystkie Sprawozdania z monitorowania rekomendacji dostępne są na dysku w folderze RPO WK-P 2014-2020 pod adresem: Y:\UMWKP_FE\FE Wspólny\RPO WK-P 2014-2020\SPRAWOZDANIA Z MONITOROWANIA REKOMENDACJI. Zgodnie z zapisami *Wytycznych* każdej rekomendacji musi zostać przyznany status opisujący ją według następującego podziału:

- rekomendacja zatwierdzona w całości - rekomendacja, która została zaakceptowana do wdrożenia w całości i działania wdrożeniowe jeszcze się nie rozpoczęły,
- rekomendacja zatwierdzona częściowo - rekomendacja, która została zaakceptowana do wdrożenia w części, i działania wdrożeniowe jeszcze się nie rozpoczęły,
- rekomendacja zatwierdzona w całości (realizowana) - rekomendacja, która została zaakceptowana do wdrożenia w całości i działania wdrożeniowe jeszcze trwają,
- rekomendacja zatwierdzona częściowo (realizowana) - rekomendacja, która została zaakceptowana do wdrożenia w części i działania wdrożeniowe jeszcze trwają,
- rekomendacja zatwierdzona w całości (wdrożona) - rekomendacja, która została zaakceptowana do wdrożenia w całości i działania wdrożeniowe już zakończono,
- rekomendacja zatwierdzona częściowo (wdrożona) - rekomendacja, która została zaakceptowana do wdrożenia tylko w części i działania wdrożeniowe już zakończono,
- rekomendacja odrzucona - rekomendacja, która została całkowicie odrzucona.

2. Monitorowanie wdrażanych rekomendacji wg stanu na 31.03.2021 r.

Według stanu na 31.03.2021 r. procesowi monitorowania podlegały rekomendacje z następujących zrealizowanych badań ewaluacyjnych tj.:

- 1. Ewaluacja bieżąca kryteriów i systemu wyboru projektów RPO WK-P na lata 2014-2020** - > 3 rekomendacje podlegające monitorowaniu z 66 (w tym 28 zatwierdzonych w całości (wdrożonych), 17 odrzuconych i 17 zatwierdzonych częściowo (wdrożonych) oraz 1 horyzontalna skierowana do Ministerstwa).
- 2. Wpływ interwencji RPO WK-P 2014-2020 na zatrudnienie i rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim** -> wszystkie 8 rekomendacji podlegających monitorowaniu (w tym 7 zatwierdzonych w całości i 1 zatwierdzona częściowo).
- 3. Ewaluacja instrumentu RLKS w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020 w kontekście doświadczeń perspektywy 2014-2020 i wskazania założeń wsparcia na lata 2021-2027** -> 6 rekomendacji podlegających monitorowaniu z 10 (w tym 2 zatwierdzone w całości (wdrożone), 1 odrzucona i 1 horyzontalna skierowana do Ministerstwa).
- 4. Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach RPO WK-P 2014-2020** -> 5 rekomendacji podlegających monitorowaniu z 17 (w tym 7 zatwierdzonych w całości (wdrożonych), 3 zatwierdzone częściowo (wdrożone) i 2 odrzucone).
- 5. Ewaluacja mid-term dotycząca postępu rzeczowego RPO WK-P na lata 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania** -> 3 rekomendacje podlegające monitorowaniu z 13 (w tym 4 zatwierdzone częściowo (wdrożone), 3 zatwierdzone w całości (wdrożone), 1 odrzucona i 2 pozasystemowe skierowane do Ministerstwa).
- 6. Ocena wpływu wsparcia EFS w ramach RPO WK-P 2014-2020 na wzmocnienie sektora ekonomii społecznej** -> wszystkie 6 rekomendacji podlegających monitorowaniu (w tym 4 zatwierdzone w całości i 2 zatwierdzone częściowo).
- 7. Wpływ wsparcia RPO WK-P 2014-2020 na poprawę jakości i zwiększenie dostępności usług społecznych oraz aktywnej integracji na terenie województwa kujawsko-pomorskiego** -> 9 rekomendacji podlegających monitorowaniu z 10 (w tym 1 zatwierdzona w całości (wdrożona)).
- 8. Ewaluacja działań podejmowanych w zakresie opieki nad dzieckiem do lat 3 i usług opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci do lat 6 w ramach RPO WK-P 2014-2020** -> 5 rekomendacji podlegających monitorowaniu z 9 (w tym 4 zatwierdzone w całości (wdrożone)).

Należy podkreślić, że w roku 2020 Biuro Ewaluacji zakończyło jeszcze dwa badania ewaluacyjne, tj. „Ewaluacja podsumowująca system realizacji RPO WK-P na lata 2014-2020”

oraz „Wpływ RPO WK-P 2014-2020 na realizację celów Strategii EUROPA 2020 w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatu”, jednakże rekomendacje wypracowane w ramach tych badań będą podlegały monitorowaniu w następnym roku kalendarzowym.

W tabeli 1 przedstawiono szczegółową informację na temat monitorowanych rekomendacji.

Tabela 1. Zbiorcza informacja na temat rekomendacji podlegających procesowi monitorowania wdrażania w roku 2021

Lp.	Treść wniosku z raportu końcowego	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Sposób wdrożenia	Uzasadnienie	Bieżący status rekomendacji
Ewaluacja bieżąca kryteriów i systemu wyboru projektów RPO WK-P na lata 2014-2020							
1.	W momencie realizacji badania nie został jeszcze uruchomiony moduł systemu informatycznego do obsługi procesu oceny wniosków o dofinansowanie. (s. 97)	W przypadku wdrożenia modułu systemu informatycznego dotyczącego obsługi procesu oceny wniosków o dofinansowanie należy zapewnić dostępność funkcjonalności, które w sposób rzeczywisty pozwolą usprawnić i skrócić proces oceny wniosków.	Departament Funduszy Europejskich – Biuro Obsługi Systemów Informatycznych	Nie dotyczy	1. Departament Wdrażania RPO nie zgłosił potrzeby zamieszczenia dokumentacji w GWD. Niezbędna dokumentacja zamieszczona jest na stronie https://mojregion.eu . 2. Moduł oceny projektów został uruchomiony, poprzez wprowadzanie wyników oceny do udostępnionego modułu oceny w systemie. W perspektywie finansowej 2021-2027 decyzją Zarządu, Urząd Marszałkowski Woj. Kujawsko-Pomorskiego będzie korzystał z Generatora Wniosków o Dofinansowanie wchodzącego w skład Ekosystemu CST2021, udostępnionego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. System jest obecnie na etapie konsultacji.	Nie dotyczy ¹	rekomendacja zatwierdzona częściowo (wdrożona)
2.	W toku analizy stwierdzono, że w ramach poszczególnych naborów, w których stosowane jest kryterium komplementarności, sposób jego rozumienia jest zróżnicowany i wymaga uspoźnienia. (s. 146)	W celu uspoźnienia definicji i sposobu pomiaru komplementarności we wszystkich naborach, w których jest stosowane to kryterium w celu zapewnienia skutecznej identyfikacji i selekcji projektów komplementarnych należy przyjąć jedną definicję komplementarności.	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	Nie dotyczy	Dodano w części VI SOOP definicję: Komplementarność oznacza wzajemne uzupełnianie się/dopełnianie projektów, które pozwala na osiągnięcie wspólnego lub takiego samego celu, który nie zostałby osiągnięty lub osiągnięty byłby w mniejszym stopniu w przypadku niewystępowania komplementarności. Dopuszcza się na poziomie weryfikacji komplementarności jej następujące warianty: rodzaj: przestrzenna/geograficzna, rzeczowa/przedmiotowa, funkcjonalna; zasięg programowo-funduszowy: międzyprogramowa / międzyfunduszowa – wewnątrzprogramowa / wewnątrzfunduszowa; zasięg czasowy: międzyokresowa, jednookresowa. Wnioskodawcy są zobowiązani do jednoznacznego i szczegółowego wykazania deklarowanych powiązań oraz ewentualnej wzajemnej niezbędności realizowanych działań. W przypadku niespełnienia tego warunku osoba oceniająca może nie uwzględnić deklaracji wnioskodawcy o występowaniu w przypadku jego projektu zjawiska komplementarności.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości (wdrożona)
3.	W toku analizy stwierdzono występowanie określonych problemów, które nie dotyczą konkretnych kryteriów, lecz całego systemu kryteriów i jego funkcjonowania. (s. 154)	W celu zniwelowania skali problemów odnoszących się do jednoznaczności sformułowania kryteriów wyboru projektów, bez jednoczesnego uruchamiania na bardzo dużą skalę modyfikacji tych kryteriów należy większy nacisk położyć na działania informacyjne i szkoleniowe adresowane zarówno do osób oceniających, jak i wnioskodawców.	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich	IV kw. 2021	Wydział PIFE planuje zorganizować w 2021 r. 38 spotkań informacyjnych i szkoleń (w formie webinarium) dla klientów zewnętrznych.	Rekomendacja zatwierdzona częściowo ponieważ w przypadku Wydziału PIFE dotyczy tylko działań informacyjnych skierowanych na klienta zewnętrznego.	rekomendacja zatwierdzona częściowo (realizowana)
Wpływ interwencji RPO WK-P 2014-2020 na zatrudnienie i rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim							
1.	Badanie wykazało potrzebę zwiększenia działań skierowanych na zaangażowanie uczestników i ich chęć zmiany sytuacji w związku z występującymi problemami z mobilizacją i rekrutacją osób wykluczonych społecznie (poddziałania 9.1.1 i 9.2.1) – potencjalni uczestnicy często nie są chętni do udziału w projektach.	Rekomenduje się zwiększoną pomoc psychologiczną dla uczestników wsparcia, szczególnie w kontekście zwiększenia ich motywacji do udziału we wsparciu, motywacji i zaangażowania do zmiany swojej roli życiowej i zawodowej. Jednocześnie rekomenduje się też objęcie pomocą psychologiczną rodzin osób objętych wsparciem programowym, co może wpłynąć pozytywnie na ich motywację do zmian i trwałość wypracowanych postaw. Odpowiednie wsparcie psychologiczne i prawidłowo prowadzona praca socjalna ma za zadanie wypracowanie wśród osób wykluczonych postawy zmierzającej do zmiany swojej sytuacji zawodowej i życiowej, do poprawy w tym zakresie – a co za tym idzie, ma zachęcać do udziału w projektach, które to umożliwiają.	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	Ad. 1 Wprowadzenie kryteriów lub warunków wsparcia w analizowanym zakresie wspierających rozwój indywidualnych form wsparcia psychologicznego oraz zwiększenie zakresu pracy socjalnej w projektach skierowanych do osób wymagających włączenia społecznego. Ad. 2 W celu wsparcia działań obejmujących wzmocnienie potencjału instytucji realizujących projekty dla osób stanowiących grupę docelową zaplanowano działania koordynacyjne rozwoju obszaru włączenia społecznego, w tym w szczególności rozwoju usług społecznych, zdrowotnych i deinstytucjonalizacji. Dodatkowo wstępnie zaplanowano w ramach RPO na lata 2021-2027 wsparcie jednostek pomocy społecznej, w tym dla wdrożenia modelu CUS (szkolenia, doradztwo oraz środki na wdrożenie rozwiązania w konkretnej jednostce).	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości

¹ Sposób wdrożenia zawiera w sobie część uzasadnienia stąd pozostawione puste pole.

Lp.	Treść wniosku z raportu końcowego	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Sposób wdrożenia	Uzasadnienie	Bieżący status rekomendacji
2.	W obecnej dynamicznie zmieniającej się sytuacji na rynku pracy diagnozy potrzeb przeprowadzane na etapie projektowania interwencji bardzo szybko stają się nieaktualne. Nasuwa się wniosek, że czas między fazą wstępną planowania Programu (skupioną na diagnozie potrzeb) a rozpoczęciem wdrażania i realizacji projektów jest zbyt długi.	Rekomenduje się w przyszłej perspektywie finansowej maksymalnie skrócić czas między prowadzeniem diagnoz a wprowadzaniem założeń interwencji w życie – tj. realizacją projektów wsparcia. Jednocześnie sugeruje się wprowadzenie do procesu diagnozy elementu prognozowania przyszłych zmian w sytuacji na rynku pracy.	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	Nie dotyczy	W związku z tym, że diagnoza musi być przygotowywana w momencie planowania zakresu wsparcia nie jest możliwe zastosowanie elastycznych zapisów. Jednak w trakcie realizacji Programu istnieje możliwość renowacji założeń w związku ze zmianą sytuacji społeczno-ekonomicznej regionu i zaplanowania wsparcia adekwatnego do zdiagnozowanych potrzeb.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości (wdrożona)
3.	W kwestii dopasowania odpowiedniego wsparcia do rzeczywistych potrzeb uczestników projektów, bardzo dużo zależy od podejścia beneficjenta do kwestii zindywidualizowania działań, pod kątem konkretnej osoby, jej potrzeb i możliwości. W tym kontekście wskazywano, że typem beneficjenta, który najczęściej reprezentuje pożądane podejście, są organizacje pozarządowe działające lokalnie, dobrze znające określoną społeczność i jej potrzeby. Niestety, te dość rzadko ubiegają się o dofinansowanie.	Sugeruje się, by podmioty pozarządowe działające lokalnie, realizujące małe projekty, mogły być premiowane w procesie oceny wniosków.	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	W projektach związanych z obszarem włączenia społecznego zaplanowano większy udział partnerstw międzysektorowych. Powyższe opiera się na zastosowanych kryteriach wyboru projektów. Wprowadzenie takiego rozwiązania wynika z ogromnego potencjału jakim dysponują podmioty działające w społeczności lokalnej, co równocześnie umożliwia łatwiejszy sposób dotarcia z działaniami do osób najbardziej oddalonych od rynku pracy w celu objęcia ich wsparciem w zakresie aktywizacji zawodowej. Do ustalenia pozostaje charakter i zakres wsparcia w perspektywie finansowej 2021-2027.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości
4.	Proponowane wynagrodzenie stażowe jest znacznie poniżej minimalnego krajowego wynagrodzenia, a jednocześnie obejmuje zazwyczaj pełen wymiar czasu pracy. Pracodawca nie ma możliwości partycypowania w kosztach.	Rekomenduje się szersze zastosowanie i wypromowanie formy zatrudnienia subsydiowanego w zamian za nisko opłacane staże.	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	Nie dotyczy	Zgodnie ze zmianą Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014-2020 kwota stypendium miesięcznego została zwiększona do 80% wartości netto minimalnego wynagrodzenia za pracę o którym mowa w przepisach o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, obowiązującego w roku złożenia przez beneficjenta wniosku o dofinansowanie w odpowiedzi na ogłoszony konkurs (miesięczna wysokość stypendium stażowego przysługuje jeżeli liczba godzin stażu w miesiącu kalendarzowym wynosi nie mniej niż 160 godzin miesięcznie). Dodatkowo IZ nie planuje ograniczania form wsparcia, niemniej jednak należy zauważyć, że zgodnie z obowiązującymi Wytycznymi obszarowymi wsparcie w postaci zatrudnienia subsydiowanego realizowane jest wyłącznie w ramach projektów powiatowych urzędów pracy.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości (wdrożona)
5.	Obserwuje się duże zainteresowanie skorzystaniem ze wsparcia wśród osób pracujących pomiędzy 30 a 50 rokiem życia, które wyrażają chęć polepszenia i umocnienia swojej pozycji zawodowej na rynku pracy.	Sugeruje się, by uwzględnić zaobserwowane zapotrzebowanie na poszerzenie kierunków wsparcia projektowego o grupę docelową osób pracujących w wieku 30-50 lat, poprzez zaplanowanie większej alokacji i realizacji konkursów w tym zakresie.	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	IZ obecnie realizuje wsparcie dla osób ubogich pracujących, jak również osób pracujących w obszarze uzyskiwania kwalifikacji zawodowych (BUR). Istotne jest, że również zaplanowano realizację wsparcia zgodnie z opisanym sposobem wdrażania rekomendacji w perspektywie 2021-2027. Niemniej jednak proces ustalania linii demarkacyjnej oraz zakresu wsparcia na okres 2021-2027 jest jeszcze w trakcie ustaleń, w związku z tym należy mieć na uwadze zapisy wszystkich dokumentów z uwzględnieniem obowiązujących Wytycznych obszarowych i innych uregulowań.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości (realizowana)
6.	W wyniku przeprowadzonych badań, odnotowano, że pożądaną zmianą jest przesunięcie wsparcia w kierunku osób/firm, które samodzielnie i z własnej inicjatywy poszukują środków, które umożliwiłyby im wejście/powrót na rynek pracy/szkolenie pracowników.	Należy zamiast skupiać się przede wszystkim na osobach nieaktywnych (z których wiele w takim stanie chce pozostać), skoncentrować wsparcie na tych zmotywowanych. Miałyby to uatrakcyjnić miejsca pracy oraz zapewnić pracodawcom kadrę (zarówno w sensie ilościowym, jak i jakościowym). Należy więc zmienić optykę projektowanego wsparcia w przyszłości – zamiast z punktu widzenia osoby bezrobotnej, planować je z punktu widzenia rynku pracy, zaspokojenia jego potrzeb, utrzymania zatrudnienia.	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	Zarówno w obecnej perspektywie finansowej, jak również na kolejny okres programowania zaplanowano wsparcie z zakresu uzyskiwania kompetencji/kwalifikacji zawodowych pracowników.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości (realizowana)
7.	W wyniku przeprowadzonych badań wysunięto wniosek, że wśród motywatorów pozapłacowych coraz większą wagę powinien mieć elastyczny czas pracy, dostępność opieki nad dziećmi oraz możliwość pracy zdalnej. Stanowi to ważną kwestię zwłaszcza w obliczu rosnącej luki na rynku pracy.	Należy wspierać działania ułatwiające pracodawcom utrzymanie zmotywowanego pracownika, dlatego więcej środków należy skierować do pracodawców, którzy będą wdrażać odpowiadające potrzebom pracowników strategie personalne, oparte o ułatwienia w godzeniu życia zawodowego z prywatnym.	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	IZ jest w trakcie ustaleń zapisów programu regionalnego na lata 2021-2027. W obecnym projekcie zapisów dokumentu zawarto potrzebę promowania elastycznych form pracy, w tym wsparcia w zakresie wprowadzania pracy zdalnej.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości (realizowana)

Lp.	Treść wniosku z raportu końcowego	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Sposób wdrożenia	Uzasadnienie	Bieżący status rekomendacji
8.	Wniosek o rosnącej luce na rynku pracy wiąże się też z koniecznością zatrzymania osób w wieku emerytalnym na rynku pracy. Aby uniknąć sytuacji, w której problemem pracodawców będzie pozyskiwanie pracowników i zatrzymywanie ich na rynku pracy, należy też zwrócić się ku możliwości wykorzystania obecności cudzoziemców w kraju.	Należy wspierać działania motywujące osoby w wieku emerytalnym do wydłużenia aktywności zawodowej. Należy także wspierać działania mające na celu pozyskiwanie do pracy i aktywizowanie zawodowe cudzoziemców.	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	IZ zaplanowała w projekcie programu operacyjnego na lata 2021-2027 formy wsparcia ukierunkowane na wydłużenie okresu aktywności zawodowej mieszkańców regionu, jak również formy wsparcia cudzoziemców. Jednak zapisy w tym zakresie są w trakcie ustaleń.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości (realizowana)
Ewaluacja instrumentu RLKS w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020 w kontekście doświadczeń perspektywy 2014-2020 i wskazania założeń wsparcia na lata 2021-2027							
1.	Badani oczekiwali by odejścia od wąskiego definiowania grup objętych działaniami aktywizacyjnymi. Przy tym tylko część LGD przyjmuje szerszą definicję działań aktywizacyjnych, to jest obejmujących nie tylko zmianę kwalifikacji zawodowych, ale także integrację społeczną, czyli kompleksowe wsparcie aktywizujące. Sygnalizowana potrzeba objęcia takimi działaniami wszystkich grup mieszkańców, niezależnie od tego, czy doświadczają problemów społecznych (także ze względu na wiek) jest oznaką braku rozróżniania aktywizacji od animacji. (s. 62-63, 79-80)	Wyraźniejsze wskazanie możliwości podejmowania przez LGD działań kierowanych do szerszej społeczności.	Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich	Nie dotyczy	Rekomendacja została odrzucona przez adresata.	Na wstępie należy zaznaczyć, że Instytucją Zarządzającą Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW), w tym działaniem LEADER, jest Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW). Samorzady Województw pełnią wyłącznie rolę instytucji wdrażających, nie mają więc bezpośredniego wpływu na treść aktów prawnych regulujących funkcjonowanie Lokalnych Grup Działania (LGD). Zobowiązania LGD w zakresie poddziałania 19.4 są zawarte w akcie prawnym - Rozporządzeniu MRiRW z dnia 23 października 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji” (poddziałanie 19.4). LGD korzystające z poddziałania 19.4 są więc zobligowane do przestrzegania zapisów w/w aktu prawnego, aby pomoc mogła zostać im wypłacona. Dodatkowo, każda z LGD posiada w swojej Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) załącznik nr 5 - "Plan komunikacji", który określa cele, środki przekazu oraz adresatów działań komunikacyjnych skierowanych przez LGD na obszar LSR. Niektóre z działań komunikacyjnych wskazywanych w planach działania rzeczywiście są kierowane do konkretnych grup mieszkańców (np. przedsiębiorców czy grup defaworyzowanych), natomiast są w tych planach również działania adresowane do wszystkich mieszkańców LGD. Faktem jest, że ilość działań kierowanych przez LGD do poszczególnych grup, bądź też ogółu mieszkańców, jest różna w każdej LSR, nie można jednak zapominać, że sam proces tworzenia LSR również miał charakter oddolny, więc dokument jakim jest LSR (i jej załącznik - "Plan komunikacji") zostały skonsultowane i zaakceptowane przez mieszkańców z terenu danej LGD.	rekomendacja odrzucona
2.	Z powodów organizacyjnych LSR zostały ujęte w języku RPO WK-P. Spowodowało to zmianę charakteru procesu rozwojowego (miał być oddolny i partycypacyjny, a jest częściowo odgórnie zdefiniowany). Należy założyć, że w części LSR diagnozy straciły aktualność ze względu na procesy rozwojowe o różnej dynamice wewnątrz regionu (także te zmiany wywołane wdrażaniem RLKS). (s. 35-37, 49)	Rozszerzenie celów RLKS tak, aby umożliwiły rozwój lokalnych społeczności funkcjonujących w różnym kontekście społeczno-ekonomicznym z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju i uwzględnienie tego rozszerzonego katalogu działań w zaktualizowanych LSR.	Wydział Koordynacji RLKS	IV kw. 2024 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	Wdrożenie rekomendacji zostanie uwzględnione podczas konkursu na wybór nowych lokalnych strategii rozwoju na perspektywę 2021-2027.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości
3.	LGD różnią się potencjałem, na który składa się kilka elementów: sprawność organizacyjna LGD, samodzielność działania (niezależność od JST), aktywność społeczności lokalnej (w tym obecność liderów lokalnych, stowarzyszeń, instytucji otoczenia biznesu – które nie funkcjonują na większości obszarów LGD) oraz wielkość obszaru LGD. Zależnie od tych zasobów, różne są możliwości inicjowania lub inspirowania działań. (s. 39-40, 53-55)	Wsparcie merytoryczne LGD przez IZ – pomoc w ocenie podejmowanych działań.	Wydział Koordynacji RLKS	II kw. 2022	Województwo Kujawsko-Pomorskie zapytało Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej o zgodę na realizację projektu. Projekt został pozytywnie zaopiniowany.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości

Lp.	Treść wniosku z raportu końcowego	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Sposób wdrożenia	Uzasadnienie	Bieżący status rekomendacji
4.	W żadnej z gmin nie utworzono inkubatorów przedsiębiorczości. JST nie są gotowe ani chętne do utrzymania takich instytucji. (s. 43)	Zmiana koncepcji powoływania inkubatorów przedsiębiorczości w gminach na zasadzie dobrowolności.	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	Nie dotyczy	Rekomendacja została odrzucona przez adresata. Powoływanie inkubatorów przedsiębiorczości nie było obowiązkowe (odbywało się na zasadzie dobrowolności). W swoich LSR zaplanowały je 3 LGD i tyle odbyło się naborów (z czego wynika, iż każda gmina, która zaplanowała ten typ projektu, podjęła się jego realizacji). LGD nie są podmiotami wykluczonymi z możliwości pełnienia funkcji IOB ani nie są wykluczone z możliwości aplikowania o środki w ramach innych osi priorytetowych, niż oś 7 i 11 (jednakże odbywa się to poza RLKS).	Zakres wsparcia realizowany w ramach RLKS wynika z LSR. Nie można więc z poziomu IZ ustalić, że jakieś działania będzie niemożliwe do realizacji, bo cieszy się niewielkim zainteresowaniem wśród innych grup. Na tym polega idea RLKS, że na każdym z obszarów to lokalna społeczność decyduje, jakie działania chce u siebie realizować. Nadrzędną rolą LGD (wynikającą już z rozporządzenia ogólnego i powielaną w umowie partnerstwa oraz ustawie RLKS) jest animacja lokalnej społeczności oraz ocena i wybór projektów do dofinansowania w ramach wdrażania LSR. Należy pamiętać, że LGD nie zostaje się w momencie wpisania sobie w nazwę stowarzyszenia "lokalna grupa działania", a w momencie podpisania umowy ramowej (określające prawa i obowiązki każdej ze stron). Działalność stowarzyszenia inna niż realizacja RLKS nie może być wpisana w umowę ramową, więc nie należy przypisywać LGD dodatkowych zadań.	rekomendacja odrzucona
5.	Jakość projektów składanych przez wnioskodawców bywa niska. Niewiele jest działań innowacyjnych oraz takich, które faktycznie służą uzyskaniu efektu zrównoważonego rozwoju. (s. 55-56)	Podnoszenie zdolności potencjalnych beneficjentów oraz członków LGD do tworzenia dobrych jakościowo wniosków i do inicjowania działań innowacyjnych, nakierowanych na zrównoważony rozwój.	Wydział Koordynacji RLKS	II kw. 2024 – IV kw. 2030 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	Rekomendacja zostanie wdrożona w przyszłej perspektywie finansowej. W zakresie wdrożenia rekomendacji planuje się organizację szkoleń i spotkań dla potencjalnych wnioskodawców z ekspertami rozwoju, wizyty studyjne dla LGD, warsztaty z ekspertami ds. rozwoju dla LGD.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości
6.	Działania realizowane w ramach RLKS na danym obszarze LGD często nie są ze sobą powiązane i nie dają efektu synergii. (s. 62, 79-80)	Wyznaczenie głównego celu do osiągnięcia przez LGD oraz zwiększenie spójności działań realizowanych w ramach RLKS na danym obszarze – aktualizacja LSR. Otwarcie katalogu możliwych działań.	Wydział Koordynacji RLKS	IV kw. 2024 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	Wdrożenie rekomendacji zostanie uwzględnione podczas konkursu na wybór nowych lokalnych strategii rozwoju na perspektywę 2021-2027.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości
Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach RPO WK-P 2014-2020							
1.	EDUKACJA PRZEDSZKOLNA, OGÓLNA, ZAWODOWA Inicjatywa, aby przygotować i złożyć wniosek o dofinansowanie często należy do dyrektora lub pracowników szkoły/placówki. Jest to impuls dla organów prowadzących do stworzenia diagnozy i przygotowania projektu.	Rekomenduje się wysyłanie informacji o planowanych konkursach (wraz z informacją, kto i na jakie działania może składać wnioski o dofinansowanie) w obszarze wsparcia edukacji do szkół i placówek z regionu na adresy mailowe udostępnione przez Kuratorium Oświaty. (s. 47)	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich	II-IV kw. 2021	Rozszerzenie grup odbiorców działań informacyjno-promocyjnych poprzez wysyłanie informacji o planowanych konkursach i związanych z nimi szkoleniach wraz z informacją kto i na jakie działania może składać wniosek o dofinansowanie w obszarze wsparcia edukacji do szkół i placówek z regionu. Przy każdym ogłoszonym konkursie z obszaru wsparcia edukacji zostanie wysłany e-mail z informacją o rozpoczętym naborze oraz linkiem do dokumentacji konkursowej. Wiadomości będą wysyłane do placówek, które mogą być potencjalnymi beneficjentami w danym konkursie.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości (realizowana)
2.	EDUKACJA OGÓLNA W okresie programowania 2007-2013 realizowano w ramach komponentu regionalnego PO KL projekty systemowe, które odpowiadały na wyzwania strategiczne w zakresie edukacji ogólnej, występujące na poziomie regionu.	Rekomenduje się, by w przyszłym okresie programowania została przewidziana możliwość realizacji projektów, odpowiadających na strategiczne wyzwania regionalne, realizowanych bądź w trybie systemowym, bądź konkursowym. Projekty te mogłyby spełniać podobne funkcje, jak projekty systemowe w komponencie regionalnym PO KL w latach 2007-2013. (s. 770)	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	W projekcie RPO WK-P 2021-2027 zostaną wskazane ogólne zapisy dot. rodzajów wsparcia, tak aby projekty odpowiadające na strategiczne wyzwania regionalne się w nie wpisywały. Tryby wyboru poszczególnych projektów zostaną określone w projekcie SzOOP RPO 2021-2027.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości (realizowana)
3.	EDUKACJA OGÓLNA Nie było możliwości wsparcia Centrów Innowacyjnej Edukacji w ramach RPO WK-P 2014-2020, pomimo iż mogą one być odpowiedzią na strategiczne wyzwanie poprawy konkurencyjności regionu w zakresie edukacji ogólnej. Jednocześnie samorząd województwa podjął starania, by Centra takie tworzyć w ramach Kontraktu Terytorialnego (tzw. Minikoperniki, które mają powstać na	Rekomenduje się uwzględnienie wsparcia Centrów Innowacyjnej Edukacji w pracach programowych dla perspektywy 2021+, z uwzględnieniem postępów w realizacji przedsięwzięć uwzględnionych w Kontrakcie Terytorialnym. (s. 76)	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	Nie dotyczy	Rekomendacja została odrzucona przez adresata.	Zgodnie z informacją uzyskaną we wrześniu 2020 r. od Departamentu Edukacji odstąpiono od realizacji projektu dot. powstawania Centrów Innowacyjnej Edukacji, tym samym w projekcie RPO WK-P 2021-2027 nie zamieszczono zapisów w tym zakresie.	rekomendacja odrzucona

Lp.	Treść wniosku z raportu końcowego	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Sposób wdrożenia	Uzasadnienie	Bieżący status rekomendacji
	terenie Radziejowa, Brodnicy, Świecia oraz Piwnic (bądź Przysieka).						
4.	EDUKACJA ZAWODOWA Biorąc pod uwagę dynamikę rynków pracy, pożądaną reorientację kierunków kształcenia zawodowego, pociągającą za sobą konieczność modernizacji infrastruktury, a także szybki postęp technologiczny wydaje się, iż korzystne jest nie tyle inwestowanie w infrastrukturę poszczególnych szkół, ile przeorientowanie wsparcia na modernizację lokalnych centrów kształcenia praktycznego i ustawicznego, które mogłyby pełnić rolę miejsc kształcenia praktycznego uczniów kształcenia zawodowego.	Zaleca się w kolejnej perspektywie finansowej koncentrowanie środków na wsparcie CKU i CKP (np. w postaci konkursów dedykowanych) w zakresie modernizowania zaplecza warsztatowego, również na potrzeby kształcenia praktycznego uczniów szkół kształcenia zawodowego. Wprowadzenie takiego rozwiązania w przyszłym okresie programowania pozwoliłoby na kompleksowe rozwiązanie problemów związanych z niedoposażeniem warsztatów i niedoinwestowaniem infrastruktury kształcenia zawodowego. Zapewniłoby ono również długofalową trwałość wsparcia Programu. (s. 158)	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	W projekcie RPO WK-P 2021-2027 zostaną uwzględnione uogólnione zapisy umożliwiające modernizację zaplecza warsztatowego CKU i CKP, również na potrzeby kształcenia praktycznego uczniów szkół kształcenia zawodowego.	Właściwy typ projektu umożliwiający przedmiotowe wsparcie zostanie wskazany w projekcie SzOP RPO WK-P 2021-2027, przy czym wyposażenie zaplecza warsztatowego w poszczególnych szkołach lub placówkach prowadzących kształcenie zawodowe lub agregowanie go w lokalnym CKP lub CKU będzie uzależnione od diagnozy i decyzji organu prowadzącego (lokalizacja szkół i placówek; zawody, w których zorganizowane jest kształcenie na danym obszarze itp.). Wpływ na rzeczywiste wdrożenie rekomendacji mogą mieć reformy na szczeblu centralnym (m. in. rządowe plany tworzenia branżowych centrów umiejętności w ramach KPO).	rekomendacja zatwierdzona częściowo (realizowana)
5.	EDUKACJA ZAWODOWA Konkursowy tryb wdrażania interwencji nie umożliwi w wystarczającym stopniu rozwijania podejścia systemowego, rozwiązującego kompleksowo zidentyfikowane problemy szkolnictwa zawodowego w regionie.	W przyszłym okresie programowania zaleca się wprowadzenie trybu pozakonkursowego na realizację projektu wdrażającego ponadlokalne systemy współpracy szkół kształcenia zawodowego z pracodawcami oraz ponadlokalnego systemu poradnictwa zawodowego dla uczniów tych szkół. (S. 127)	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	W projekcie RPO WK-P 2021-2027 zostaną uwzględnione uogólnione zapisy umożliwiające wdrożenie ponadlokalnych systemów współpracy szkół kształcenia zawodowego z pracodawcami oraz ponadlokalnego systemu poradnictwa zawodowego dla uczniów tych szkół.	Obecnie nie są znane zasady kwalifikowania projektów do wyboru w trybie niekonkurencyjnym w przyszłej perspektywie finansowej. Aktualnie Zarząd Województwa nie powierzył żadnej jednostce organizacyjnej/podmiotowi przygotowania projektu niekonkurencyjnego w zakresie wdrożenia ponadlokalnych systemów współpracy szkół kształcenia zawodowego z pracodawcami oraz ponadlokalnego systemu poradnictwa zawodowego dla uczniów tych szkół. Projektowany projekt WUP w zakresie doradztwa zawodowego dotyczy, jak dotąd, jedynie uczniów szkół podstawowych i liceów ogólnokształcących.	rekomendacja zatwierdzona częściowo (realizowana)
Ewaluacja mid-term dotycząca postępu rzeczowego RPO WK-P na lata 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania							
1.	INNOWACYJNOŚĆ Wprowadzenie tzw. rozporządzenia Omnibus, w wyniku którego maksymalna wartość grantów na prace B+R została ograniczona do 200 tys. euro, spowodowała, że większe wartościowo prace B+R muszą być finansowane w ramach dotacji bezpośrednich, a nie za pomocą grantów. W efekcie, aktualnie dystrybucja dotacji na prace B+R podzielona jest między IZ (konkursy na dotacje dla firm) a KPAI (granty na prace B+R oraz vouchery badawcze).	Zintegrowanie w nowej perspektywie dystrybucji grantów i dotacji na prace i infrastrukturę B+R w ramach tego samego podmiotu, który mógłby oferować kompleksowe wsparcie w tym obszarze przedsiębiorcom, dostosowane do ich potrzeb.	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	W czasie tworzenia instytucjonalnego systemu wdrażania w okresie programowania 2021-2027 zostanie podjęta próba wybrania, spośród aktualnych operatorów grantów, instytucji, która integrowałaby dystrybucję wsparcia dotacyjnego i grantowego na prace i infrastrukturę B+R w przypadku utrzymania podziału na dotacje i granty na prace/infrastrukturę B+R.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości
2.	INNOWACYJNOŚĆ Dużym wyzwaniem pozostaje wykorzystanie alokacji w obszarze wsparcia MŚP przez instytucje otoczenia biznesu, realizowanego w ramach Pod. 1.4.2. Zainteresowanie wnioskodawców w przeprowadzonym naborze było bardzo niskie, co jest związane m.in. z trudnością w zapewnieniu wkładu własnego w realizowanych projektach.	Kwestia opracowania docelowego modelu funkcjonowania i finansowania usług sieci IOB w regionie wymaga przeprowadzenia pogłębionych analiz, wykraczających poza zakres niniejszego badania. W minimalnym zakresie, należy przeanalizować opłacalność wprowadzenia w ramach obecnej perspektywy wsparcia z wykorzystaniem modelu popytowego, przy uwzględnieniu wysokości dostępnej alokacji.	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	W nowym okresie programowania 2021-2027 planuje się wsparcie z zastosowaniem modelu popytowego funkcjonowania usług sieci IOB w ramach Programu Regionalnego.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości
3.	ENERGETYKA W porównaniu do rozpoczęcia programu istotnie wzrosła świadomość społeczna w obszarze jakości powietrza. Problem niskiej emisji dotyczy również województwa kujawsko-pomorskiego, o czym świadczą m.in. konsultacje przez samorząd uchwały antysmogowej.	Koncentracja wsparcia w zakresie gospodarki niskoemisyjnej (CT 4) na projektach w największym stopniu zmniejszających zanieczyszczenie powietrza emitowane z sektora komunalno-bytowego i transportowego.	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	W nowym okresie programowania planuje się wsparcie wymiany źródeł ciepła w ramach Programu Regionalnego: Fundusze Europejskie dla Kujawsko-Pomorskiego 2021-2027. Plan Spójności transportowej zostanie zaktualizowany z uwzględnieniem działań związanych ze zwiększeniem efektów inwestycji w transport niskoemisyjny poprzez promocję zmiany zachowań mieszkańców.	Obecnie trwają działania w zakresie programowania działań na lata 2021-2027.	rekomendacja zatwierdzona częściowo (realizowana)
Ocena wpływu wsparcia EFS w ramach RPO WK-P 2014-2020 na wzmocnienie sektora ekonomii społecznej							
1.	Pomimo formalnego pełnienia funkcji koordynacyjnej w zakresie ekonomii społecznej, ROPS nie ma zagwarantowanej możliwości uzyskiwania szczegółowych informacji o	Zwiększenie regularnego przepływu informacji pomiędzy OWES a ROPS oraz wpływu ROPS na działania OWES. Rekomendacja może zostać wdrożona na dwa sposoby.	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania	WZ RPO: IV kw. 2021 rekomendacja na okres	WZ RPO: Rekomendacja zatwierdzona częściowo Ministerstwo właściwe ds. rozwoju regionalnego planuje realizację koordynacji ekonomii społecznej na poziomie centralnym (zadania i rola ROPS będzie ustalana z poziomu	Obecnie trwają działania w zakresie programowania działań na lata 2021-2027.	rekomendacja zatwierdzona częściowo

Lp.	Treść wniosku z raportu końcowego	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Sposób wdrożenia	Uzasadnienie	Bieżący status rekomendacji
	<p>działalności OWES, wpływu na to jakim instytucjom zostanie powierzona ta funkcja ani na to w jaki sposób i w jakim stopniu OWES wywiązują się ze swoich zadań.</p> <p>ROPS w Toruniu jest obecnie przez OWES postrzegany przede wszystkim jako instytucja, która tworzy przestrzeń do spotkania, a niekiedy także okazję do skorzystania z cennej wiedzy zewnętrznych ekspertów. Nie jest natomiast postrzegany jako lider, określający kierunki działania i formułujący rozwiązania. (Porównaj: Rozdział 4.8.1 Funkcja koordynacyjna ROPS, s. 94-95)</p> <p>Do kluczowych wyzwań ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim należy niewystarczający potencjał przedsiębiorstw społecznych w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej (Porównaj: Rozdział 4.4 Profil osób zatrudnianych w przedsiębiorstwach społecznych, s. 50-52).</p> <p>Ponadto część przedsiębiorstw społecznych nie jest w stanie samodzielnie zwiększyć liczby swoich klientów ani wolumenu zamówień. W efekcie różnicowanie źródeł przychodu przedsiębiorstw społecznych nie jest wystarczające, żeby zapewnić ich stabilność. Główną barierą we współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami społecznymi a przedsiębiorstwami komercyjnymi jest brak sprawdzonych pomysłów na obopólnie satysfakcjonującą współpracę. (Porównaj: Rozdział 4.6 Funkcjonowanie podmiotów ekonomii społecznej na rynku, s. 77, 80-84).</p>	<p>Sposób pierwszy: Powołanie przez ROPS, w ramach istniejącej Sieci OWES, zespołów zajmujących się poszczególnymi kluczowymi wyzwaniami dotyczącymi ekonomii społecznej. Włączenie w skład każdego zespołu przedstawicieli ROPS i OWES.</p> <p>Sposób drugi: Rozpoczęcie w okresie 2021-2027 projektu, w którym ROPS będzie pełnił rolę lidera, natomiast akredytowane OWES będą partnerami (wymaga dopuszczenia możliwości realizacji takiego projektu w RPO WK-P 2021-2027).</p>	<p>RPO</p> <p>ROPS</p>	<p>programowania 2021-2027</p> <p>ROPS: IV kw. 2022 rekomendacja na okres programowania 2021-2027</p>	<p>krajowego w porozumieniu z regionami).</p> <p>ROPS: Rekomendacja zatwierdzona częściowo</p> <p>Bez zmian w stosunku do sposobu wdrożenia nadanego w wyniku konsultacji rekomendacji po zatwierdzeniu raportu końcowego. W zakresie wdrożenia rekomendacji w sposób pierwszy ROPS planuje, aby dodatkowo funkcję rekomendowanych zespołów pełniły odpowiednie zespoły robocze powołane w ramach Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, a w skład tych grup wchodziłyby przedstawiciele ROPS i OWES. ROPS poza zaproponowanymi dwoma sposobami wdrożenia rekomendacji przewiduje ponadto dwa dodatkowe, alternatywne sposoby wdrożenia: Sposób trzeci: Ustanowienie ROPS Instytucją Pośredniczącą dla Poddziałów RPO związanych z rozwojem ekonomii społecznej w regionie, do której zadań należałby m.in. wybór realizatorów projektów OWES oraz ich rozliczanie, a także Sposób czwarty: Umożliwienie ROPS realizowania jednego projektu związanego z rozwojem ekonomii społecznej w regionie, w którym OWES byłyby wykonawcami poszczególnych działań na zlecenie ROPS.</p>		
2.	<p>Obecny zakres zadań przypisanych ROPS w ramach koordynowania działań związanych z rozwojem ekonomii społecznej jest bardzo szeroki. Powoduje to rozproszenie działań ROPS. (Porównaj: rozdział 3.3 Wsparcie ekonomii społecznej w ramach RPO WK-P 2014-2020, s. 28-29 oraz rozdział 4.8.4 Priorytetyzacja zadań koordynacyjnych ROPS w zakresie ekonomii społecznej, s. 102).</p>	<p>Przypisanie priorytetów zadaniom ROPS, związanym ze wspieraniem rozwoju ekonomii społecznej.</p> <p>Nadanie najwyższego priorytetu dwóm funkcjom.: · rozpoznawanie występujących w regionie potrzeb w zakresie rozwoju ekonomii społecznej i tworzenie – we współpracy z Regionalnym Komitetem ds. Ekonomii Społecznej – rozwiązań pozwalających na skuteczne zaspokajanie tych potrzeb, · przekazywanie wiedzy o możliwościach i potencjalnych korzyściach ze wspierania ekonomii społecznej lokalnym samorządom.</p>	<p>Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO ROPS</p>	<p>WZ RPO: IV kw.2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027</p> <p>ROPS: IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027</p>	<p>WZ RPO: Rekomendacja zatwierdzona w całości</p> <p>Rekomendacja została zaakceptowana do wdrożenia w całości, jednak działania wdrożeniowe jeszcze się nie rozpoczęły, gdyż dotyczą realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2021-2027.</p> <p>ROPS: Rekomendacja zatwierdzona w całości</p> <p>Bez zmian w stosunku do sposobu wdrożenia nadanego w wyniku konsultacji rekomendacji po zatwierdzeniu raportu końcowego. ROPS w Toruniu realizuje przekazywanie wiedzy o możliwościach i potencjalnych korzyściach ze wspierania ekonomii społecznej lokalnym samorządom.</p>	<p>Nie dotyczy</p>	<p>rekomendacja zatwierdzona w całości</p>
3.	<p>Przedsiębiorstwa społeczne tylko w ograniczonym zakresie zatrudniają i są w stanie zatrudniać osoby z grup najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym: niepełnosprawne intelektualnie, ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz bezdomne, a także uzależnione i opuszczające zakłady karne. (Porównaj: Rozdział 4.4 Profil osób zatrudnianych w przedsiębiorstwach społecznych, s. 50-52).</p> <p>Pomimo spadku bezrobocia oraz ograniczenia problemu wykluczenia społecznego w skali regionu, w części gmin odsetek mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz poziom bezrobocia pozostaje wysoki. (Porównaj: Rozdział 4.2 Terytorialne różnicowanie potrzeb i perspektyw rozwoju ekonomii społecznej, s. 36-42).</p>	<p>Poszerzenie możliwości wspierania reintegracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zatrudnionych w PS.</p>	<p>Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO</p>	<p>IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027</p>	<p>Rekomendacja została zaakceptowana do wdrożenia w całości, jednak działania wdrożeniowe jeszcze się nie rozpoczęły, gdyż dotyczą realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2021-2027.</p>	<p>Nie dotyczy</p>	<p>rekomendacja zatwierdzona w całości</p>
4.	<p>Ogólna ocena wsparcia udzielanego przez OWES jest wysoka. Zarazem jednak zdarzało się, że</p>	<p>Rozszerzanie możliwości korzystania przez podmioty ekonomii społecznej z oferty różnych usługodawców poprzez np.</p>	<p>Departament Funduszy</p>	<p>IV kw. 2021 rekomendacja na</p>	<p>Rekomendacja została zaakceptowana do wdrożenia w całości, jednak działania wdrożeniowe jeszcze się nie</p>	<p>Nie dotyczy.</p>	<p>rekomendacja zatwierdzona w</p>

Lp.	Treść wniosku z raportu końcowego	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Sposób wdrożenia	Uzasadnienie	Bieżący status rekomendacji
	przedsiębiorstwa społeczne wyrażały niezadowolone z przypisania ich do konkretnego OWES, którego ofertą nie były usatysfakcjonowane. (Porównaj: rozdział 4.7 Skuteczność wsparcia i zaspokojenie potrzeb, s. 87-92). System akredytowania OWES nie daje wystarczającej gwarancji, że ich usługi będą miały wysoką jakość. (Porównaj: rozdział 4.8.1 Funkcja koordynacyjna ROPS, s. 95). Ponieważ wszystkie OWES są zobowiązane do świadczenia pełnego zakresu usług ich oferta nie jest wyraźnie wyspecjalizowana. Jednak występują różnice pod względem znaczenia przypisywanego reintegracji społeczno-zawodowej osób zatrudnianych w PS. (Porównaj: rozdział 4.1 Uwarunkowania obejmowania wsparciem grup docelowych, s. 34).	utrzymanie w kolejnym okresie programowania (2021-2027) wsparcia w formie voucherów umożliwiających PES zakup usług u wybranego OWES lub innego usługodawcy.	Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	okres programowania 2021-2027	rozpoczęły, gdyż dotyczą realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2021-2027.		całości
5.	Sektor przedsiębiorstw społecznych w województwie kujawsko-pomorskim w znacznym stopniu czerpie przychody z działalności rynkowej. Natomiast obecne zróżnicowanie źródeł przychodu PS nie jest wystarczające, z perspektywy stabilności tych podmiotów. W związku z tym potrzebne jest upowszechnianie informacji o ofercie przedsiębiorstw społecznych wśród ich potencjalnych klientów. (Porównaj: rozdział 4.6 Funkcjonowanie podmiotów ekonomii społecznej na rynku, s. 76, 80-82).	Uzupełnienie katalogu podmiotów ekonomii społecznej na stronie ROPS oraz zapewnienie jego aktualności.	ROPS	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	Bez zmian w stosunku do sposobu wdrożenia nadanego w wyniku konsultacji rekomendacji po zatwierdzeniu raportu końcowego. W zakresie wdrożenia rekomendacji planuje się uzupełnienie katalogu PES na stronie ROPS o informacje na temat zakresu usług poszczególnych podmiotów oraz wprowadzenie możliwości wyszukiwania według tego zakresu. Aktualizowanie bazy PES co najmniej raz na kwartał. ROPS planuje uzyskiwać dane dotyczące zakresu usług oraz oferowanych towarów przez poszczególne podmioty ekonomii społecznej od OWES, które we współpracy z IZ RPO zobowiąże do aktualizowania i przekazywania ww. danych w ramach swoich działań monitoringowych.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości
6.	Ustalanie wartości wskaźnika rezultatu długoterminowego (Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych) poprzez badanie ankietowe z PS jest nieefektywne. Oszacowania na podstawie badania wymagającego podawania precyzyjnych informacji dotyczących stosunkowo odległej przeszłości mogą okazać się niedokładne. Zarazem OWES na bieżąco zbierają znaczny zakres informacji od PS. (Porównaj: rozdział 4.5.5 Wartość wskaźnika rezultatu długoterminowego EFS, s. 74).	Monitorowanie przez OWES trwałości wszystkich miejsc pracy utworzonych przy wykorzystaniu wsparcia z RPO WK-P w ustalonych przedziałach czasowych.	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	Obecnie trwają działania w zakresie programowania działań na lata 2021-2027. Ministerstwo właściwe ds. rozwoju regionalnego planuje realizację koordynacji ekonomii społecznej na poziomie centralnym (zadania i rola ROPS będzie ustalana z poziomu krajowego w porozumieniu z regionami)	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości
Wpływ wsparcia RPO WK-P 2014-2020 na poprawę jakości i zwiększenie dostępności usług społecznych oraz aktywnej integracji na terenie województwa kujawsko-pomorskiego							
1.	W ramach obecnego okresu finansowania mamy do czynienia z bardzo szerokim katalogiem typów projektów / działań wspieranych w ramach RPO WK-P 2014-2020 w zakresie usług społecznych i aktywnej integracji. Różnorodność kwalifikowalnych typów wsparcia przekłada się następnie na różnorodność działań podejmowanych w dofinansowanych projektach. (str. 72-76).	Utrzymanie w przyszłym okresie finansowania szerokiego katalogu dostępnych typów projektów / działań, przy ewentualnym wprowadzeniu dodatkowych rozwiązań zorientowanych na zwiększenie skuteczności i adekwatności wsparcia. (str. 107-114).	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	Obecnie trwają działania w zakresie programowania działań na lata 2021-2027. IZ planuje realizację wsparcia zgodnie z opisanym sposobem wdrażania rekomendacji, z uwzględnieniem obowiązujących Wytycznych obszarowych i innych uregulowań.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości
2.	Jedną z najważniejszych grup docelowych objętych wsparciem w ramach usług społecznych są osoby w wieku senioralnym. (str. 47-49).	Zapewnienie w przyszłym okresie finansowania – w przypadku istnienia takiej możliwości – adekwatnego wsparcia dla osób w wieku senioralnym. (str. 96-97).	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	Obecnie trwają działania w zakresie programowania działań na lata 2021-2027. W trakcie przygotowania szczegółowego podziału typów projektu w SzOOP będzie podjęta decyzja o wyodrębnieniu wsparcia zorientowanego na pomoc dla osób w wieku senioralnym, jednak niekoniecznie jako odrębnego Działania. IZ planuje realizację wsparcia zgodnie z opisanym sposobem wdrażania rekomendacji, z uwzględnieniem obowiązujących Wytycznych obszarowych i innych uregulowań	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości
3.	W chwili obecnej w ramach działań z obszaru włączenia społecznego przewidziane są formy	Koncentracja w ramach wsparcia dotyczącego włączenia społecznego na aktywizacji społecznej, nie zaś aktywizacji	Departament Funduszy	IV kw. 2021 rekomendacja na	Obecnie trwają działania w zakresie programowania działań na lata 2021-2027. Realizacja rekomendacji uzależniona jest	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona

Lp.	Treść wniosku z raportu końcowego	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Sposób wdrożenia	Uzasadnienie	Bieżący status rekomendacji
	wsparcia dotyczące zarówno aktywizacji społecznej jak i zawodowej. W przypadku kategorii osób obejmowanych pomocą w ramach ewaluowanego obszaru interwencji osiągnięcie efektów dotyczących aktywizacji zawodowej jest bardzo trudne. Poza tym, analizy charakteru osiągniętych efektów wskazują na zdecydowaną dominację efektów „miękkich”. (str. 129-131).	społecznej i zawodowej. (str. 109-112).	Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	okres programowania 2021-2027	od wymagań określonych przez IK. Nie ma możliwości odstąpienia od badania efektywności zatrudnieniowej w zakresie wsparcia w obszarze aktywizacji zawodowej. Poziom wymaganego efektu również obecnie jest uzależniony od poziomów wyznaczonych na poziomie krajowym.		częściowo
4.	Jednym z głównych problemów dotyczących wdrażania interwencji z zakresu usług społecznych jest kwestia zachowania trwałości efektów realizowanych przedsięwzięć. (str. 172-174).	Wprowadzenie rozwiązań zorientowanych na zmniejszenie ryzyka ograniczonej trwałości efektów projektów dotyczących świadczenia usług społecznych. (str. 174).	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	Obecnie trwa programowanie działań na lata 2021-2027. Rekomendacja w całości możliwa do wprowadzenia, w przypadku braku uregulowań prawnych lub innych interpretacji, które wprowadziłyby dodatkowe wymagania, np. związane z koniecznością tworzenia nowych miejsc usług społecznych czy możliwościami finansowymi uczestników. Rozwiązaniem dla zachowania trwałości efektów jest właściwa współpraca przyjmująca charakter projektów międzysektorowych, gdzie jednostki samorządu terytorialnego partycypują w kosztach realizowanych usług społecznych.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości
5.	Jednym z głównych problemów związanych z partycypacją „trzeciego sektora” w projektach z zakresu aktywnej integracji i usług społecznych jest niewystarczający potencjał finansowy / organizacyjny i konieczność wniesienia wkładu własnego. (str. 139-140).	Podjęcie działań zorientowanych na zniwelowanie bariery dotyczącej konieczności wniesienia wkładu własnego przez organizacje pozarządowe / podmioty ekonomii społecznej. (str. 140).	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	Obecnie trwają działania w zakresie programowania działań na lata 2021-2027. Wprowadzenie rekomendacji uzależnione będzie od poziomu dofinansowania ze środków europejskich oraz poziomu środków z budżetu państwa.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości
6.	W bieżącym okresie wdrażania, wśród kryteriów wyboru projektów, stosowano także kryteria dotyczące doświadczenia i potencjału projektodawców. Nie zawsze stosowanie takich kryteriów ma swoje uzasadnienie w charakterze projektów, których dotyczy dany nabór. (str. 121-122).	Dostosowanie kryteriów wyboru projektów do specyfiki ocenianych projektów, przy jednoczesnym ograniczeniu dyskryminacyjnego charakteru niektórych kryteriów wyboru projektów. (str. 121-122).	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	Obecnie trwają działania w zakresie programowania działań na lata 2021-2027. Wprowadzenie rekomendacji uzależnione będzie od decyzji IK.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości
7.	W toku wdrażania RPO WK-P 2014-2020 zmieniono podejście do zapewnienia komplementarności pomiędzy działaniami współfinansowanymi z EFRR i EFS, odchodząc od wymogu realizacji przez podmiot realizujący projekt infrastrukturalny przedsięwzięcia współfinansowanego ze środków EFS (w ramach RPO WK-P 2014-2020). (str. 166-167).	Wprowadzenie rozwiązań zorientowanych na zapewnienie powiązań pomiędzy działaniami współfinansowanymi ze środków EFRR i EFS. (str. 168-169).	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	Obecnie trwają działania w zakresie programowania działań na lata 2021-2027. Wprowadzenie rekomendacji uzależnione będzie od decyzji IK.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości
8.	W bieżącym okresie finansowania wykluczono – na szczeblu wspólnotowym – możliwość realizacji projektów informacyjno-promocyjnych. Jednocześnie jednak, z przeprowadzonej analizy wynika, że w przypadku niektórych barier dostępności usług społecznych brak jest odpowiednich działań uświadamiających. (str. 108).	Dopuszczenie możliwości realizacji działań o charakterze informacyjno-promocyjnym dotyczących obszaru włączenia społecznego, usług społecznych oraz ekonomii społecznej. (str. 108; 161).	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	Obecnie trwają działania w zakresie programowania działań na lata 2021-2027. Wprowadzenie rekomendacji uzależnione będzie od decyzji IK.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości
9.	W ramach projektów dotyczących usług społecznych i aktywnej integracji mamy do czynienia z takim samym sposobem weryfikacji i oceny realizacji zasad horyzontalnych, jak w innych obszarach wdrażania RPO WK-P 2014-2020. Tymczasem w przypadku tego rodzaju przedsięwzięć znaczenie kwestii realizacji zasad horyzontalnych jest o wiele większe. (str. 122-124).	Wprowadzenie dodatkowych rozwiązań zorientowanych na zapewnienie dostępności w realizowanych projektach. (str. 123-124).	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	Obecnie trwają działania w zakresie programowania działań na lata 2021-2027. Wprowadzenie rekomendacji uzależnione będzie od decyzji IK.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości
Ewaluacja działań podejmowanych w zakresie opieki nad dzieckiem do lat 3 i usług opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci do lat 6 w ramach RPO WK-P 2014-2020							
1.	Niepracujący ostateczni odbiorcy wsparcia (rodzice) w postaci dofinansowania kosztów opieki nad dzieckiem do lat 3, podejmują trwałe zatrudnienie. Jednocześnie większość z nich deklaruje, że zmiana sytuacji zawodowej ma związek z uczestnictwem w projekcie. (s. 64).	Utrzymanie wsparcia w postaci dofinansowania kosztów opieki nad dzieckiem do lat 3 (voucher).	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	Nie dotyczy	Rekomendacja została odrzucona przez adresata.	Wsparcie zaplanowane do realizacji na poziomie krajowym.	rekomendacja odrzucona

Lp.	Treść wniosku z raportu końcowego	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Sposób wdrożenia	Uzasadnienie	Bieżący status rekomendacji
2.	W obszarze edukacji przedszkolnej badaniu poddano 260 placówek. Na pytanie o to, dlaczego nie ubiegali się oni o wsparcie w ramach RPO WK-P najczęściej odpowiadali, iż nie mieli wiedzy na temat takiej możliwości – 63% odpowiedzi, zdecydowanie rzadziej twierdzili, iż nie mieli takiej potrzeby (10% odpowiedzi), zbyt późno się dowiedzieli o naborze (9,6%), nie posiadali odpowiednich środków na wkład własny (9,2%). Najmniej badanych wskazało na takie powody jak: brak umiejętności przygotowania wniosku o dofinansowanie – 5,8% odpowiedzi, niespełnianie kryteriów – 3,1%, brak możliwości kadrowych – 2,3%, niespełnianie potrzeb przez oferowane wsparcie – 1,2%. (s.53.) Badani przedstawiciele jednostek, które nie skorzystały dotychczas ze wsparcia w ramach RPO WK-P deklarują, iż gdyby mieli możliwość aplikowania o środki RPO WK-P w kolejnych latach, to chętnie skorzystaliby z takiej możliwości – 91,5% pozytywnych odpowiedzi. (s. 41).	Wzmocnienie działań informacyjno-promocyjnych wśród placówek, które dotychczas nie aplikowały o środki RPO WK-P, w odniesieniu do projektów w obszarze usług opiekuńczo – wychowawczych dzieci do lat 6	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich	Nie dotyczy	Rekomendacja została odrzucona przez adresata.	Brak konkursów w harmonogramie na 2021 r. dotyczących projektów w obszarze usług opiekuńczo-wychowawczych dzieci do lat 6.	rekomendacja odrzucona
3.	Przedstawiciele IZ z obszaru wdrażania wśród najbardziej widocznych problemów po stronie beneficjentów zauważają te związane z rozliczaniem projektu. Brak doświadczenia i umiejętności powoduje w ich opinii duże trudności w sprawnym rozliczaniu projektów. Pojawiają się częste uwagi, które wydłużają czas na rozliczenie projektu. Jednocześnie zauważają, że działania w postaci indywidualnych konsultacji z beneficjentami skutecznie zniwelowały pojawiające się uwagi. Ważne byłoby również realizowanie podobnych zadań przez punkty informacyjne funduszy unijnych, gdyż te mają lepszy dostęp do beneficjentów, co znacznie usprawniłoby realizację szkoleń w zakresie rozliczania projektów. Pojawianie się błędów we wnioskach o płatność znacznie utrudnia proces rozliczania projektu, który w skrajnych przypadkach może zakończyć się rok po zakończeniu projektu. (s. 97).	Promocja i organizacja szkoleń i poradnictwa skierowanego do wnioskodawców i beneficjentów, w odniesieniu do projektów w obszarze usług opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci do lat 6	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich	II-IV kw. 2021	Organizacja szkoleń dla beneficjentów z zakresu rozliczania projektów we współpracy z pracownikami Wdrażania RPO.	Rekomendacja zatwierdzona częściowo ponieważ Wydział PIFE nie ma możliwości samodzielnie przeprowadzić szkolenia z zakresu rozliczania projektów.	rekomendacja zatwierdzona częściowo
4.	Ważnym wnioskiem w kontekście przytoczonych danych ze statystyki publicznej, jest wciąż niski odsetek dzieci korzystających z oferty ośrodków wychowania przedszkolnego w porównaniu do średniej krajowej. Pomimo istotnych zmian w liczbie dzieci w wieku 3-5 lat, liczba dostępnych miejsc wychowania przedszkolnego nie była dostateczna, ani w momencie wzrostu liczby dzieci w wieku 3-5 lat, ani w sytuacji, gdy liczba dzieci w ostatnich latach zmalała. Warto jednak zwrócić uwagę na sytuację znacznej poprawy dostępności tych miejsc, a co za tym idzie realizacja projektów w obecnej perspektywie może być wystarczająca. Mogą pojawiać się natomiast większe różnicowania w zakresie dostępności, np. w gminach wiejskich lub w gminach „biedniejszych”, które nie będą dysponowały środkami na samodzielne utworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego. W przyszłości może się zatem pojawić większe zapotrzebowanie na poprawę jakości dostępnej infrastruktury oraz zwiększenia dostępu do zróżnicowanej oferty edukacyjnej dostosowanej do potrzeb dzieci	Należy kontynuować podjęte działania w przyszłości, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb jednostek, które w okresie ostatnich 5 lat nie skorzystały ze wsparcia w ramach RPO WK-P 2014-2020 w obszarze edukacji przedszkolnej. Wskazane jest utrzymanie premiowania projektów realizowanych na terenach wiejskich i realizujących więcej niż 1 typ projektu, w odniesieniu do projektów w obszarze usług opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci do lat 6.	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	W projekcie RPO WK-P 2021-2027 uwzględniono zapisy dot. kontynuacji wsparcia z zakresu tworzenia nowych miejsc wychowania przedszkolnego jak również z zakresu dostosowania istniejących miejsc wychowania przedszkolnego, również do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami. Ponadto, w kryteriach wyboru projektów wybieranych w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 zostaną wskazane preferencje dla obszarów charakteryzujących się najniższym w regionie odsetkiem dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, jak również premiowane będą kompleksowe projekty dot. wychowania przedszkolnego obejmujące więcej niż 1 typ wsparcia.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości (realizowana)

Lp.	Treść wniosku z raportu końcowego	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Sposób wdrożenia	Uzasadnienie	Bieżący status rekomendacji
	zarówno z deficytami edukacyjnymi, ale przede wszystkim dla dzieci z niepełnosprawnością. Na terenach wiejskich wciąż może być konieczne większe wsparcie w tworzeniu nowych miejsc wychowania przedszkolnego, w połączeniu z dodatkową ofertą edukacyjną. (s. 54).						
5.	Zarówno beneficjenci, jak i podmioty niekorzystające ze wsparcia RPO WK-P, ale także rodzice deklarują, iż w perspektywie kolejnych 5 lat zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze dla dzieci na obszarze realizacji projektu wzrośnie bądź pozostanie na takim samym poziomie. Co przy obecnych wskaźnikach odsetka dzieci w przedszkolach może wskazywać na potrzebę dalszego wsparcia tego obszaru. Dodatkowo należy zauważyć, iż realizacja projektów w placówkach, w których istnieją już miejsca wychowania przedszkolnego może powodować pewne dysproporcje w jakości świadczonych usług. Beneficjenci nie mogą likwidować miejsc, które już istnieją w placówce. Jeżeli więc decydują się na budowę nowego budynku lub zagospodarowanie istniejącego na potrzeby utworzenia sal dla kolejnych grup przedszkolnych, może zdarzyć się sytuacja, że część dzieci będzie korzystała z placówki zmodernizowanej, a część wciąż z sal, które wymagają remontu. Pojawiające się dysproporcje nie sprzyjają równemu dostępowi do wysokiej jakości usług przedszkolnych. Dlatego należy kontynuować realizację projektów w obszarze edukacji przedszkolnej, z uwzględnieniem możliwości uzyskania dofinansowania na zwiększenie jakości infrastruktury placówek oferujących opiekę dla dzieci w wieku przedszkolnym. (s. 64).	Kontynuacja działań w obszarze edukacji przedszkolnej, również w zakresie możliwości podnoszenia jakości posiadanych miejsc wychowania przedszkolnego w odniesieniu do projektów w obszarze usług opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci do lat 6	Departament Funduszy Europejskich – Wydział Zarządzania RPO	IV kw. 2021 rekomendacja na okres programowania 2021-2027	W projekcie RPO WK-P 2021-2027 uwzględniono zapisy dot. poprawy jakości już istniejących miejsc wychowania przedszkolnego. Ponadto, typy wsparcia dotyczące wychowania przedszkolnego zostaną określone w projekcie SzOOP 2021-2027 gdzie zostaną zamieszczone zapisy dopuszczające możliwość realizacji projektów, których celem będzie poprawa jakości istniejących już miejsc wychowania przedszkolnego.	Nie dotyczy	rekomendacja zatwierdzona w całości (realizowana)

Źródło: Opracowanie własne, stan na 31.03.2021 r.

Legenda:

Sposób wdrożenia – opis w jaki sposób należy wdrożyć rekomendację, który powinien szczegółowo wskazywać jakie działania należy podjąć;

Uzasadnienie - syntetyczne wyjaśnienie w przypadku odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu („rekomendacja zatwierdzona częściowo (wdrożona));

Bieżący status rekomendacji - może podlegać zmianom i nadawany jest w momencie zaistnienia zmiany ustalonej dzięki monitoringowi procesowi. Status określany jest wg podziału określonego dla bazowego statusu rekomendacji. Do wyboru są następujące statusy: rekomendacja zatwierdzona w całości, rekomendacja zatwierdzona częściowo, rekomendacja zatwierdzona w całości (realizowana), rekomendacja zatwierdzona częściowo (realizowana), rekomendacja zatwierdzona w całości (wdrożona), rekomendacja zatwierdzona częściowo (wdrożona) oraz rekomendacja odrzucona.

3. Zmiany wprowadzone przez Jednostkę Ewaluacyjną do Tabeli 1

Na podstawie zapisów *Wytycznych w zakresie ewaluacji polityki spójności 2014-2020*² w toku konsultacji oraz uzgodnień rekomendacji z ich adresatami Jednostka Ewaluacyjna (JE) może dokonać zmian w przekazanej tabeli rekomendacji w następujących kategoriach: adresat rekomendacji, sposób wdrożenia, termin wdrożenia (kwartał), klasa rekomendacji, obszar tematyczny, program operacyjny, bazowy oraz bieżący status rekomendacji, a także uzasadnienie ewentualnego odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu.

W wyniku konsultacji rekomendacji za rok 2020 Jednostka Ewaluacyjna podjęła decyzję o dokonaniu modyfikacji w zakresie statusu 15 rekomendacji i doprecyzowania terminu wdrożenia w 6 rekomendacjach. Poniżej szczegółowa informacja na temat dokonanych zmian.

1. Badanie „Ewaluacja bieżąca kryteriów i systemu wyboru projektów RPO WK-P na lata 2014-2020”

- Rekomendacja nr 3 - doprecyzowanie terminu wdrożenia rekomendacji z IV kw. na IV kw. 2021 r.

Uzasadnienie: dodanie roku wdrożenia rekomendacji.

2. Badanie „Wpływ interwencji RPO WK-P 2014-2020 na zatrudnienie i rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim”

- Rekomendacja nr 1 – zmiana statusu z „rekomendacja zatwierdzona częściowo” na „rekomendacja zatwierdzona w całości” oraz dodanie zapisu „rekomendacja na okres programowania 2021-2027”;
- Rekomendacja nr 3 – zmiana statusu z „rekomendacja zatwierdzona częściowo (wdrożona)” na „rekomendacja zatwierdzona w całości” oraz dodanie zapisu „rekomendacja na okres programowania 2021-2027”;
- Rekomendacja nr od 5 do 8 – dodanie zapisu „rekomendacja na okres programowania 2021-2027”.

Uzasadnienie: przywrócenie statusu rekomendacjom ze względu na brak zapisów uzasadniających zmianę przekazaną przez adresata oraz dodanie zapisu w celu oznaczenia rekomendacji na przyszły okres programowania.

3. Badanie „Ewaluacja instrumentu RLKS w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020 w kontekście doświadczeń perspektywy 2014-2020 i wskazania założeń wsparcia na lata 2021-2027”

- Rekomendacja nr 2, 5 oraz 6 - dodanie zapisu „rekomendacja na okres programowania 2021-2027”.

Uzasadnienie: dodanie zapisu w celu oznaczenia rekomendacji na przyszły okres programowania.

² Wytyczne w zakresie ewaluacji polityki spójności 2014-2020, Minister Inwestycji i Rozwoju, 10.10.2018 r., Warszawa.

4. Badanie „Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach RPO WK-P 2014-2020”

- Rekomendacja nr 1 – zmiana statusu z „rekomendacja zatwierdzona w całości” na „rekomendacja zatwierdzona w całości (realizowana) oraz doprecyzowanie terminu wdrożenia rekomendacji z II-IV kw. na IV kw. 2021 r.;
- Rekomendacja nr 2, 4 oraz 5 - dodanie zapisu „rekomendacja na okres programowania 2021-2027”.

Uzasadnienie: zmiana statusu po ustaleniach z adresatem, dodanie roku wdrożenia rekomendacji oraz zapisu w celu oznaczenia rekomendacji na przyszły okres programowania.

5. Badanie „Ewaluacja mid-term dotycząca postępu rzeczowego RPO WK-P na lata 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania”

- Rekomendacja nr od 1 do 3 - dodanie zapisu „rekomendacja na okres programowania 2021-2027”.

Uzasadnienie: dodanie zapisu w celu oznaczenia rekomendacji na przyszły okres programowania.

6. Badanie „Ocena wpływu wsparcia EFS w ramach RPO WK-P 2014-2020 na wzmocnienie sektora ekonomii społecznej”

- Rekomendacja nr 1 – doprecyzowanie terminu wdrożenia rekomendacji z 2022 r. na IV kw. 2022 r. oraz dodanie zapisu „rekomendacja na okres programowania 2021-2027”;
- Rekomendacja nr 2 – zmiana statusu z „rekomendacja zatwierdzona częściowo (wdrożona)” nadana przez Wydział Zarządzania RPO na „rekomendacja zatwierdzona w całości”, doprecyzowanie terminu wdrożenia rekomendacji nadanej przez ROPS z 2021 r. na IV kw. 2021 r. oraz dodanie zapisu „rekomendacja na okres programowania 2021-2027”;
- Rekomendacja nr 3 i 4 – zmiana statusu z „rekomendacja zatwierdzona częściowo” na „rekomendacja zatwierdzona w całości” oraz dodanie zapisu „rekomendacja na okres programowania 2021-2027”;
- Rekomendacja nr 5 – doprecyzowanie terminu wdrożenia rekomendacji z 2021 r. na IV kw. 2021 r.;
- Rekomendacja nr 6 - zmiana statusu z „rekomendacja zatwierdzona częściowo” na „rekomendacja zatwierdzona w całości” oraz dodanie zapisu „rekomendacja na okres programowania 2021-2027”.

Uzasadnienie: przywrócenie statusu rekomendacjom ze względu na brak zapisów uzasadniających zmianę przekazaną przez adresata, dodanie kwartału wdrożenia rekomendacji oraz zapisu w celu oznaczenia rekomendacji na przyszły okres programowania.

7. Badanie „Wpływ wsparcia RPO WK-P 2014-2020 na poprawę jakości i zwiększenie dostępności usług społecznych oraz aktywnej integracji na terenie województwa

kujawsko-pomorskiego

- Rekomendacja nr 1 i 2 – zmiana statusu z „rekomendacja zatwierdzona częściowo” na „rekomendacja zatwierdzona w całości” oraz dodanie zapisu „rekomendacja na okres programowania 2021-2027”;
- Rekomendacja nr 3 - dodanie zapisu „rekomendacja na okres programowania 2021-2027”;
- Rekomendacja od 4 do 9 – zmiana statusu z „rekomendacja zatwierdzona częściowo” na „rekomendacja zatwierdzona w całości” oraz dodanie zapisu „rekomendacja na okres programowania 2021-2027”.

Uzasadnienie: przywrócenie statusu rekomendacjom ze względu na brak zapisów uzasadniających zmianę przekazaną przez adresata oraz dodanie zapisu w celu oznaczenia rekomendacji na przyszły okres programowania.

8. Badanie „Ewaluacja działań podejmowanych w zakresie opieki nad dzieckiem do lat 3 i usług opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci do lat 6 w ramach RPO WK-P 2014-2020”

- Rekomendacja nr 3 – doprecyzowanie terminu wdrożenia rekomendacji z II-IV kw. na IV kw. 2021 r;
- Rekomendacja nr 4 i 5 - dodanie zapisu „rekomendacja na okres programowania 2021-2027”.

Uzasadnienie: dodanie roku wdrożenia rekomendacji oraz zapisu w celu oznaczenia rekomendacji na przyszły okres programowania.

4. Podsumowanie

W roku 2021 procesowi monitorowania wdrażania rekomendacji podlegało 45 rekomendacji skierowanych do następujących adresatów³:

1. Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich – **1 rekomendacja**,
2. Wydział Koordynacji RLKS – **4 rekomendacje**,
3. Wydział Zarządzania RPO w Departamencie Funduszy Europejskich – **34 rekomendacje**,
4. Wydział Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich w Departamencie Funduszy Europejskich – **4 rekomendacje**,
5. Biuro Obsługi Systemów Informatycznych w Departamencie Funduszy Europejskich – **1 rekomendacja**,
6. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej – **3 rekomendacje**.

W tabeli 2 zebrano wyniki przeprowadzonego procesu monitorowania rekomendacji w 2021 roku biorąc pod uwagę adresatów, do których były one skierowane.

³ Łączna liczba rekomendacji biorąc pod uwagę adresata wynosi 47, gdyż 2 rekomendacje były skierowane do więcej niż 1 odbiorcy.

Tab. 2. Podsumowanie przeprowadzonego w 2021 roku procesu monitorowania wdrażania rekomendacji wg adresata rekomendacji

Lp.	Adresat rekomendacji	Bieżący status rekomendacji	Liczba rekomendacji	Łączna liczba rekomendacji
1.	Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich	rekomendacja odrzucona	1	1
2.	Wydział Koordynacji RLKS	rekomendacja zatwierdzona w całości	4	4
3.	Wydział Zarządzania RPO	rekomendacja zatwierdzona w całości	16	34
		rekomendacja zatwierdzona w całości (realizowana)	7	
		rekomendacja zatwierdzona częściowo	2	
		rekomendacja zatwierdzona częściowo (realizowana)	3	
		rekomendacja zatwierdzona w całości (wdrożona)	3	
		rekomendacja odrzucona	3	
4.	Wydział Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich	rekomendacja zatwierdzona w całości (realizowana)	1	4
		rekomendacja zatwierdzona częściowo	1	
		rekomendacja zatwierdzona częściowo (realizowana)	1	
		rekomendacja odrzucona	1	
5.	Biuro Obsługi Systemów Informatycznych	rekomendacja zatwierdzona częściowo (wdrożona)	1	1
6.	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej	rekomendacja zatwierdzona w całości	2	3
		rekomendacja zatwierdzona częściowo	1	
Podsumowanie				47*

* Łączna liczba rekomendacji biorąc pod uwagę adresata wynosi 47, gdyż 2 rekomendacje były skierowane do więcej niż 1 odbiorcy.

Źródło: Opracowanie własne, stan na 31.03.2021 r.

Podsumowując dane zawarte w tabeli 2 w 2022 roku monitorowaniu podlegać będzie w

sumie 38⁴ rekomendacji skierowanych do 4 adresatów z następujących badań:

- 1) „Ewaluacja bieżąca kryteriów i systemu wyboru projektów RPO WK-P na lata 2014-2020” -> **1 rekomendacja**
- 2) „Wpływ interwencji RPO WK-P 2014-2020 na zatrudnienie i rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim” -> **6 rekomendacji**
- 3) „Ewaluacja instrumentu RLKS w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020 w kontekście doświadczeń perspektywy 2014-2020 i wskazania założeń wsparcia na lata 2021-2027” -> **4 rekomendacje**
- 4) „Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach RPO WK-P 2014-2020” – **4 rekomendacje**
- 5) „Ewaluacja mid-term dotycząca postępu rzeczowego RPO WK-P na lata 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania” -> **3 rekomendacje**
- 6) „Ocena wpływu wsparcia EFS w ramach RPO WK-P 2014-2020 na wzmocnienie sektora ekonomii społecznej” -> **6 rekomendacji**
- 7) „Wpływ wsparcia RPO WK-P 2014-2020 na poprawę jakości i zwiększenie dostępności usług społecznych oraz aktywnej integracji na terenie województwa kujawsko-pomorskiego” -> **9 rekomendacji**
- 8) „Ewaluacja działań podejmowanych w zakresie opieki nad dzieckiem do lat 3 i usług opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci do lat 6 w ramach RPO WK-P 2014-2020” -> **3 rekomendacje.**

Poza rekomendacjami z badań wskazanych w tabeli 1 w 2022 roku do monitorowania skierowanych zostanie 50 rekomendacji z następujących badań:

- 1) „Ewaluacja podsumowująca system realizacji RPO WK-P na lata 2014-2020” -> **26 rekomendacji**
- 2) „Wpływ RPO WK-P 2014-2020 na realizację celów Strategii EUROPA 2020 w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatu” -> **7 rekomendacji**
- 3) „Ocena potencjału rozwojowego województwa kujawsko-pomorskiego w sferze B+R+I na podstawie działań podjętych w ramach RPO WK-P 2014-2020” -> **17 rekomendacji.**

⁴ Łączna liczba rekomendacji biorąc pod uwagę adresata wynosi 38, gdyż 2 rekomendacje były skierowane do więcej niż 1 odbiorcy.